

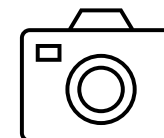
Přibližujeme právo (nejen) fotografům.

www.fotopravo.cz

FB: @fotopravo IG: #fotopravo

TFP smlouva (smlouva s modelkou)

- Forma smlouvy – písemná nebo ústní
- Co by měla smlouva obsahovat
- Smlouva versus souhlas
- Případová studie

Forma smlouvy

Ústní forma

- telefonicky
- face to face

Písemná forma

- listinná smlouva (papír)
- e-mail
- datová zpráva
- sociální sítě apod.

Písemná forma je jistější!

TFP smlouvu můžete uzavřít jakoukoliv formou, avšak doporučuji písemnou formu. U písemné formy je jistější, že v případě sporu či nedorozumění prokážete obsah smlouvy.

S časem také zapomínáme a za pár let už si nemusíme naši domluvu vůbec pamatovat.

Osobně se mi osvědčil tento způsob uzavírání smlouvy:

1) Modelce zašlu v příloze e-mailu **návrh smlouvy** a požádám ji, aby se s obsahem seznámila, případně mi ještě před termínem focení sdělila své připomínky (protinávrrhy) ke smlouvě.

2) Ještě před focením si **odsouhlasíme obsah smlouvy**. Uzavřeme tedy smlouvu prostřednictvím komunikace na dálku → Je to jistota pro obě strany, víme, na čem jsme ještě před zahájením focení, a můžeme se zabývat jen tím příjemným - uměleckým ztvárněním.

3) **Listinnou formu** zaslané písemné smlouvy (papír) si nechám podepsat ještě na místě. Proč? Většinou nepoužíváme elektronický podpis pro tento typ komunikace a mám tak větší jistotu, že mi smlouvu opravdu odsouhlasila (podpisem utvrdila) modelka a založený papír je praktičtější, než zpětné dohledávání e-mailové komunikace.

Alespoň bod 2) považuji za právní minimum.

Většina modelek písemnou smlouvu také uvítá a považuje ji za profesionální krok (vycházím z utvrzení některých spolupracujících modelek).

Co by měla smlouva obsahovat

1. Označení stran a kontaktní údaje
2. Vzájemné nároky – ujednání TFP principu
3. Popis fotografií
4. Práva a povinnosti stran včetně licenčního ujednání
5. Doplnující ujednání
6. Ochrana osobních údajů

1. Označení stran a kontaktní údaje

Musíme vědět, s kým smlouvu uzavíráme, že ano?

Uvést alespoň jméno, příjmení, adresu, kontakt (e-mailový kontakt sloužící také k odevzdání fotografií) modela/ky a případně také dalších spolupracujících osob (např. vizážistky).

Uvést fotografa – výše uvedené identifikační údaje, profesionálové uvedou sídlo a IČ.

2. Vzájemné nároky – ujednání TFP principu

Co vlastně znamená TFP princip? Anglicky jde o Time for print, nebo Trade for prints, Time for pics. Znamená to zjednodušeně ujednání, dle kterého modelka věnuje svůj čas a modelingový výkon za fotografie a fotograf svoje fotografické služby za čas a modelingový výkon modelky; fotograf však na druhou stranu očekává, že fotografie bude moci využívat (přínejmenším zveřejňovat).

V českém právním řádu nenajdete tento typ upravený, lze ji tak považovat za tzv. inominátní (výslovně neupravenou) smlouvu, zahrnující v sobě smlouvu o dílo a licenční smlouvu. Proto je tak důležité smluvní ujednání!

Jde o tzv. barterový obchod, kdy namísto platby za focení se fotografovi umožňuje fotografie využívat širším (ve smlouvě sjednaným) způsobem, než by tomu bylo u klientského focení. Deklarujte tedy barter ve smlouvě.

Pokud však fotografovi vznikají na focení další náklady (např. platba za pronájem ateliéru), je možné se domluvit na částce, kterou modelka na náklad přispěje.

Pokud by modelka chtěla např. fotografie vytisknout, lze se domluvit na ceně za tisk.

V případě plánovaného prodeje fotografie lze sjednat s modelkou procentuální nárok ze zisku této fotografie, či dodatečnou odměnu. Zejména pokud máte s fotografií velké komerční plány, mějte na paměti, že ujednání by měla být přiměřená, obzvláště pokud je smlouva uzavírána v poměru podnikatel x spotřebitel.

3. Popis fotografií

Stručně definovat fotografie – dnem realizace focení, lokalitou (ateliér), příp. fotografickým tématem (např. večerní portrét při západu slunce na Špilberku v Brně ze dne 1.6.2021).

Odevzdávaný počet fotografií a formát fotografie (např. 10 ks fotografií v plném rozlišení ve formátu jpg.).

4. Práva a povinnosti stran včetně licenčního ujednání

Věnujte náležitou pozornost ujednání o právech a povinnostech fotografa i licenčnímu ujednání modelky.

Rozsah užití fotografie:

- online x offline,
- územní rozsah x neomezený celosvětový rozsah,
- časové užití x časově neomezené užití,
- komerčně či pouze pro účely propagace, jiné konkrétní využití,
- může modelka do fotografií zasahovat a pozměňovat je, jakým způsobem?
- oprávnění či dokonce povinnost označovat se navzájem u fotografií (ujednání o vzájemné propagaci),
- právo poskytovat sublicence.

Plánujete-li jako fotograf fotografie prodávat, je třeba ujednání s modelkou ke komerčnímu užití.

V případě přihlašování fotografií do fotografických soutěží poskytujete často organizátorovi fotosoutěže licenci k užití přihlašované fotografie. Máte ale podle TFP smlouvy toto oprávnění? Mrkněte (alespoň občas) do podmínek fotosoutěží, můžete narazit na velmi zajímavá ujednání!

Fotíme-li výkonné umělce (např. tanečnice, artisty), pak by měl vyfotografovaný udělit fotografovi oprávnění tento umělecký výkon ve formě fotografie užívat.

5. Doplňující ujednání

- Podílí se modelka na výběru fotografií a jakým způsobem?
- Způsob odevzdání fotografií.
- Do kdy musí fotograf fotografie odevzdat?
- Jakým právem se řídí smlouva v případě spolupráce se zahraniční modelkou?
- Lze si sjednat způsoby ukončení smlouvy.
- Část obsahu smlouvy lze určit odkazem na VOP, které se ke smlouvě přiloží.

6. Ochrana osobních údajů

Pokud si jen cvičně fotíte do šuplíku, netřeba se tímto bodem zabývat. V opačném případě se můžete stát správcem osobních údajů.

Lze se spolehnout na výjimku (o poučovací povinnosti) zakotvenou umělcům v zákoně o zpracování osobních údajů, nebo můžete ve smlouvě modelku poučit, z jakých titulů osobní údaje zpracováváte a stručně ji poučit o právech subjektů údajů.

Údaje, které Vám modelka uvedla ve smlouvě pro účely plnění smlouvy (identifikační údaje, e-mail pro odevzdání fotografií) zpracováváte z titulu plnění smlouvy, taktéž podobiznu (obličej) nafotografované modelky, který je osobním údajem, ostatně bez něho by vůbec nemohlo dojít k plnění smlouvy = nafotografování a sjednanému oprávnění zveřejňovat portréty. Další nakládání může pokrýt tzv. oprávněný zájem fotografa (např. další komunikace s modelkou), případně souhlas.

Poznámka – smlouva nemusí být obsahově dlouhá, postačí stručná a jasná ujednání.

Smlouva versus souhlas

Podle občanského zákoníku lze souhlas se zveřejněním podobizny kdykoliv odvolat a fotografovi nezbude, než fotografie stáhnout. Je ale smlouva více než souhlas? Odlišné názory:

1) Souhlas lze odvolat kdykoliv, i pokud je součástí smlouvy se vzájemným plněním; tím není dotčeno právo na případné odškodnění. K tomuto výkladu se zatím příklání dostupná právní literatura, které však není mnoho.

2) Jde o 2 právní důvody – smlouva versus souhlas. Pokud je právním důvodem smlouva (nikoliv pouhý souhlas), uplatní se zásada, že smlouva zavazuje; tím není dotčena možnost ukončit smlouvu z jiných důvodů, zejména dojde-li k podstatné změně okolností (nikoliv však bezdůvodně).

Je výklad ad 1) vždy udržitelný? Představme si modelku zaměstnanou na pracovní smlouvu. Pracovní smlouva byla uzavřena na neurčito a její fotografování se (zveřejňování podobizny) je fakticky její prací. Může modelka odvolávat svůj souhlas se zveřejňováním podobizny, pokud její pracovní poměr trvá a nedošlo k překročení smluvních (resp. zákonných) práv? Určitě cítíme, že v tomto případě je pracovní smlouva více než ochrana podobizny. Taková spolupráce dvou subjektů ale může probíhat na základě různých smluv, např. TFP smlouva, různé B2B smlouvy...

Jde o vyvažování práv – právo na ochranu podobizny versus právo/povinnost dbát zásady „pacta sunt servanda – nebo-li závazky se mají dodržovat“, což je podstatou institutu smlouvy a celého závazkového práva.

Rozhodnutí německého soudu

O jaký spor šlo? Fotograf uzavřel s modelkou písemnou TFP smlouvu, fotografie aktů následně zveřejnil na stránkách foto komunity a na Facebooku. Na Facebooku zveřejnil montáž, v níž zakryl hrud' modelky prstem. Vznikl spor o zveřejnění fotografií. Modelka tvrdila, že smlouvu podepsala za (ústní) podmínky, že zveřejnění jednotlivých snímků ještě odsouhlasí. Žalovala o finanční kompenzaci a zákaz dalšího užívání fotografií.

Soud uzavřel, že smlouva je účinná a pokud pokrývá zveřejnění, má fotograf právo fotografie zveřejňovat, nepřekročí-li sjednané oprávnění. Fotograf však fotomontáží porušil osobnostní práva modelky, neboť gesto prstu by mohlo symbolizovat výraz pohrdání modelkou. Zákaz dalšího zveřejňování montáže a odškodnění ve výši 500 EUR jsou tak oprávněné.

Závěr soudů: Smlouva není souhlas. Pro smlouvu jsou typická vzájemná ujednání a protiplnění, nelze ji bezdůvodně odvolat (na rozdíl od souhlasu). V tomto případě však fotograf porušil osobnostní práva modelky zcela nevhodnou montáží (vložený prst na hrudi modelky).

Smlouva má řadu výhod oproti souhlasu:

Smlouva TFP

V TFP smlouvě podchytíte veškerá výše uvedená ujednání jako prevenci sporu a případných nedorozumění. Jde o dvoustranné ujednání zachycující vůli obou stran, včetně licenčního ujednání.

TFP smlouva může být také tří (více) stranná, můžete jednou smlouvou zapojit další spolupracující subjekty (např. vizážistku), kterým se umožní s fotografiemi nakládat. Tip: článek [Právo pro vizážistky – aneb proč je vhodné uzavírat tzv. model release](#).

Průkaznost obsahu smlouvy dle formy – písemná je nejjistější. Co si sjednáte „černé na bílém“, to prokážete.

Přistoupíme-li na výklad ad 1):

I takový souhlas zakomponovaný do smlouvy lze kdykoliv (s účinky do budoucna) odvolat. Vypořádání – viz pravidla odvolání souhlasu.

Přistoupíme-li na výklad ad 2):

Smlouvu nelze jen tak (bezdůvodně) ukončit. Důvody si lze sjednat nebo se vychází ze zákonných důvodů. V případě **podstatné změny okolností** zákon k narovnání práv zakotvuje oprávnění obnovit jednání o smlouvě a nalézt nový konsenzus.

Souhlas k vyfotografování a zveřejnění fotografie

Souhlas Vás opravňuje k vyfotografování a případně ke zveřejnění fotografie, avšak nepodchycuje průběh samotné spolupráce. Nejde o dvoustranné ujednání, nemůže tedy nahradit licenční ujednání.

Jde o jednostranný projev vůle - více subjektů vzájemně jedním souhlasem nepropojíte.

Průkaznost obsahu souhlasu dle formy – písemný je nejjistější. Ze souhlasu k vyfocení lze za splnění určitých podmínek (!) dovozovat také souhlas ke zveřejnění fotografie... ALE!

Souhlas lze kdykoliv odvolat a vy zásadně musíte fotografie stáhnout. Souhlas na dobu *určitou* – pro jeho odvolání musí být rozumný důvod nebo došlo k podstatné změně okolností, jinak vznikne modelce povinnost nahradit škodu.

Souhlas na dobu *neurčitou* lze odvolat kdykoliv bez povinnosti hradit škodu tím způsobenou (jen ve výjimečných případech, kdy dojde např. ke zjevnému zneužití práva, lze vyjít z obecných principů náhrady škody).

Je jistější pro účely náhrady škody „sjednání“ dlouhé doby určité? Delší doby ano, nikoliv však nepřiměřeně dlouhé. Jsem názoru, že s plynoucím časem se právo fotografa na náhradu škody oslabuje, nabývá totiž na významu rozumný důvod modela pro odvolání souhlasu. V neposlední řadě by takový souhlas udělený na nepřiměřeně dlouhou dobu určitou mohl obcházet zákon.

Případová studie

Fotograf vyfotografuje svoji kamarádku (modelku) a ta mu umožní fotografii zveřejnit do jeho portfólia. Fotograf modelce bez dalšího ujednání fotografie zašle.

Fotograf má z fotografie velkou radost, nad postprocessingem totiž strávil hodiny práce, která se vyplatila! Fotografie zveřejní na svém Facebooku, www stránkách a zašle do soutěže. Modelka po nějaké době začne být s fotografií nespokojená, nelíbí se sama sobě a sdělí fotografovi, že si už nepřeje další zveřejňování.

Co se právně stalo?

Svým sdělením modelka odvolala svůj souhlas se zveřejněním (šířením její podobizny). K ujednání o TFP smlouvě nedošlo ani v ústní podobě, o žádném „výměnném obchodu“ nebyla totiž řeč, nebyly ujednány alespoň základní náležitosti, z nichž by bylo možné na takovou spolupráci jen usuzovat. Fotografovi tak pravděpodobně nezbude, než fotografii vždy stáhnout.

Fotograf bude nadále přemýšlet co s tím, vždyt' nad fotografií strávil spoustu času, považuje ji za své umělecké dílo! Jedinou možností, jak nadále šířit fotografii bez souhlasu modelky (výlučně k nekomerčním účelům) by teoreticky bylo naplnit podmínky umělecké licence, avšak její uplatnění má opravdu přísné mantinely a pohybujeme se na tenkém ledě. Fotografie by musela být uměleckým dílem. V pochybnostech je třeba přiklonit se k nemožnosti využití umělecké licence. Navíc bude třeba také řešit způsob šíření fotografie jen mezi zájemce o uměleckou činnost, nikoliv neomezeně.

Tip: K umělecké licenci mrkněte na můj článek [Street fotografie s ohledem na focení osob](#), jde o právně velmi komplikovanou oblast.

Pokud by fotograf s modelkou uzavřel TFP smlouvu a nedošlo k dohodě mezi stranami, lze (po zvážení konkrétních okolností) argumentovat výkladem viz výše rozhodnutí německého soudu. Pouhá nespokojenost s vlastním vzhledem by nepochybně nebyla ani takovou podstatnou změnou okolností, kvůli které by vznikl nárok na znovu vyjednání podmínek smlouvy. Dejme stranou morální hledisko fotografa, vždy může dojít ke stažení po vzájemné dohodě stran.

Smlouva však nechrání jen fotografa, naopak stejným dílem chrání modelku. Všimněte si, že souhlas byl modelkou udělen jen do jeho portfólia, nedala výslovný souhlas se zasíláním do fotosoutěží, zveřejňování na Facebooku také nemusela předpokládat (záleží na konkrétním případě). Může vzniknout spor, pro jaké užití vlastně dala svůj souhlas.

Na stránkách www.fotopravo.cz najdete řadu právních článků a tipů o právu ve fotografii, jakož i aktuální přednáškovou činnost.

Sledovat tuto oblast můžete nově na:

Facebooku: [@fotopravo](https://www.facebook.com/fotopravo)

Instagramu: [#fotopravo](https://www.instagram.com/fotopravo)

Právní výklady se v této oblasti neustále vyvíjí, je proto třeba být ve střehu!

Máte tip na článek, zajímavý spor či soudní rozhodnutí?

Zašlete na info@fotopravo.cz, ráda ho zpracuji do článku (samozřejmě zcela anonymně).

Jako umělci nemusíte rozumět celému právu, ale každý fotograf, který to s focením myslí vážně, by měl znát alespoň základní právní mantinely své branže a potencionálně vznikající právní problémy.

Přiblížit právo (nejen) fotografům, to je cíl projektu www.fotopravo.cz.

Jako fotografující advokátka rozumím problémům fotografické oblasti a vězte, že je to mnohdy boj mezi těmito „světy“.

Pokud potřebujete pomoci, poradit, jsem tady pro Vás:

Mgr. Pavla Nečasová, advokátka

www.ndlegal.cz
necasova@ndlegal.cz
tel. 776 64 55 09